

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»
XVIII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XVIII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»**

**PROCEEDINGS
of the XVIII International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2023»**

**2023
Астана**

УДК 001+37
ББК 72+74
G99

«GYLYM JÁNE BILIM – 2023» студенттер мен жас ғалымдардың XVIII Халықаралық ғылыми конференциясы = XVIII Международная научная конференция студентов и молодых ученых «GYLYM JÁNE BILIM – 2023» = The XVIII International Scientific Conference for students and young scholars «GYLYM JÁNE BILIM – 2023». – Астана: – 6865 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-337-871-8

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001+37
ББК 72+74

ISBN 978-601-337-871-8

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2023**

В своем стремлении к независимости Иран, в конечном счете, решал задачу сохранения своей цивилизационной идентичности. Однако сложившаяся среда евразийской политики инерционна, в том числе и в силу накопленного странами континента военного потенциала. Как показала практика «арабской весны» (2010— 2011 гг.), сохраняется преимущественная логика реализации геополитических сценариев, что не только не исключает эскалацию конфликтных ситуаций, но и прямо их провоцирует. В условиях «геополитической накачки» региона Иран пытается стать одним из ключевых игроков в сложной игре на Ближнем и Среднем Востоке, параметры которой определяются, прежде всего, США и странами Европейского Союза, Китаем и Россией. Во втором десятилетии XXI в. ответ на данный вызов придется искать в условиях недостатка доверия к внешнеполитическим инициативам ИРИ.

Ставший с 1991 г. «мэйнстримом» развития человечества процесс глобализации придал новое измерение иранской внешней политики, органично связав универалистские основания исламизации с современным прочтением иерархии международных отношений. Можно было бы предложить Тегерану подумать о статус- но-технологическом взаимодействии, т.е. об эффективном диалоге с внешним миром в рамках региональной интеграции в сферах, сотрудничество в которых будет определять развитие мира в XXI веке как созидательном выходе из тупиков «ядерного соблазна».

Список использованных источников

1. Газета «Хамшахри», 23.08.2004; Газета «Шарг», 26.02.2005. (на перс. яз.)
2. Зоуки И. Авамэл-е мо'асэр бар сийасат-э хареджи-йе Иран // Тарих-е равабэт-е хареджи. Фаслнамэ. Сал-е аввал. — 1378, зэмэстан. — № 1 [Зоуки И. Факторы, воздействующие на внешнюю политику Ирана // История внешней политики. Ежеквартальный журнал. — Тегеран: Центр документации и истории дипломатии МИД ИРИ.
3. Дехгани-Фирузабади Д.С. Сийасат-э хареджи-йе джомхури-йе эслами-йе Иран. — Техран: Сазэман-э мотале'э ва тадвин-э кетаб-э алум-э энсани-йе данэшгахха (Самт), 1388. [Дехгани-Фирузабади С.Д. Внешняя политика Исламской Республики Иран. — Тегеран, 2009/2010.] (на перс. яз.)
4. Shlaim A. The Iron Wall. Israel and the Arab World . N.Y. –London: W.W. Norton & Company, 2000.
5. Баранов А.В. Концепция «исламского пробуждения» аятоллы Али Хаменеи // История и историческая память
6. Пластун В.Н. Деятельность экстремистских сил и организаций в странах Востока. Новосибирск: Сова, 2005.

УДК 81-112.2

«КОДЖИКИДИ» АУДАРУ МӘСЕЛЕЛЕРІНІНҢ ЖАҢА ҒЫЛЫМИ ТӘСІЛІ

Досова Аружан Дәулетқызы
aruzhan.doss@mail.ru

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ шығыстану мамандығының 2 курс магистранты
Астана, Қазақстан

Жазба ескерткішінің шығу тарихы

Жапон ұлттық мәдениетінің айбынды ескерткіші «Коджики» – «Ежелгі заман істерінің жазбасы» – сонау жиырмасыншы жылдары «Коджики» зерттеп, аударған академик Н.И.Конрадтың сөзімен айтсақ, «Коджикиді» сонау жиырмасыншы жылдары аударған академик Н.И. Жапония уақытында» (Н. И. Конрад, жапон әдебиеті үлгілер мен очерктер, Л., 1927, 68-бет). Бұл «бірте-бірте ерекше тарихқа айналатын әйгілі космогониялық тарихи мифтер жинағында» жапондық «ертегілер» фольклорының бүкіл дамуы өзінің «аяқтамасын» табады.

«Коджики» үш шиыршық жапон халқының мифтерін, тарихи аңыздарын және шежіресін біріктіреді.

Шежіре 712 жылы пайда болса да, 14 ғасырдың аяғына дейін халқытың арасында толығымен ұмытылды. Себебі, көптеген ғасырлар бойы билік жазбаға мазмұны жағынан ұқсас, бірақ сол кездегі бейресми ескерткіш «Жапония жылнамасын» («Нихон секки», 720 жж.) қолданылған еді. Бұның барлығы сол кездегі Қытай империясының ықпалының нәтижесі еді. Кейін 1371-1372 жылдарда бізге жеткен «Коджики» тізімдерінің ең алғашқы жазбасы табылғанда, кейбір жапон ғалымдары ескерткіштің шынайылығына күмән келтірді. Ал оның Нагоядағы Симпукудзи ғибадатханасында ұлттық қазына ретінде мұқият сақталған үш шиыршық бір кездері жалғандық деп саналған болатын [1].

Ескерткіштің шынайы мәтінің белгілеу, оның тілін, стилін, мазмұнын зерттеумен байланысты мәселелердің барлық кешенін одан әрі зерттеу, сонымен қатар оған тікелей сілтемелер қолжазбасында «Тоса провинциясының әдет-ғұрыптары мен жерлерін сипаттау» және 8-ші ғасырдағы басқа еңбектерінде «Жазбаның» шынайылығын тексеруге мүмкіндік берді.

«Коджики» жазбаларының кіріспесінде «жазбалардың» мазмұны мен жасалу тарихы қысқаша сипатталған. Бірінші шиыршықта - ғаламның пайда болуы туралы космогониялық мифтен бастап Жапонияның аты аңызға айналған негізін қалаушы - император Джиммуның туылуы туралы мифіне дейін сипатталады. Екінші шиыршықта 310 жылдарға дейінгі оқиғаларды қамтитын тарихи аңыздар, үшіншіде 310 - 628 жылдар аралығындағы тарихи аңыздар мен шежірелер қамтылған [2].

Бұл ескерткішті жасау идеясы алғаш рет «аспан билеушісі» (Тенно) атағын иемденген жапон тайпалары одағының билеуші әулетінің басшысы Теммуға тиесілі. 7 – ші ғасырдың соңында Темму билігі үздіксіз азаматтық қақтығыстар, шаруалар көтерілістері, шет елдерді мекендеген тайпалармен күрес жағдайында өтті. Осылайша, өз династиясының билігін нығайтуға, елдің әл-ауқатын орталықтандыруға және жақсартуға ұмтылған Темму өз заманының рухында жинақталған және өңделген мифтерді, аңыздар мен шежірелерді жаңа идеологияны құру үшін негіз ретінде пайдалануды ұйғарды.

Жапон ғалымдары «Коджикидің» негізгі құрастырушысы Оо-но Ясумаро есімді сарай қызметкері, жапондық және қытайлық ғалымдардың иегері, мифтер мен аңыздардың біртұтас жиынтығын жасаған деп санайды. Дегенмен Оо - но Ясумаро қарапайым халықтан шыққан және феноменальды есте сақтау қабілеті бар адам Хеда но Арениң айтқан сөздерін көшіріп жазған болатын. Хеда Темму Императордың нұсқауымен көптеген материалдар жинап, оларды шешіп, ежелгі фольклорды сақтай отырып, тарихта екінші автор рөліне ие болды.

Қызығы, Хида но Арэнің кім екені әлі анықталған жоқ. Өйткені, бұл ескерткіште сол кездегі білімді сарай ханымдарының әдеби стиліне тән көптеген белгілер бар. Дегенмен, Арэнің әйел екендігі туралы гипотеза әлі жеткілікті дәлелдермен расталған жоқ[3].

«Егемендік шежірелер» мен «ежелгі сөздер» (мифтер, аңыздар, аңыздар) негізінде «Ежелгі дәуір актілерінің жазбасын» жасау жөніндегі орасан зор жұмыс бүкіл жапон мәдениеті үшін үлкен маңызға ие болды, ал «Коджики» көне жапондардың дүниетанымы мен бейнелі ойлауын бейнелейтін көне жазба әдебиетінің ескерткіші ретінде бүгінгі күнге дейін даусыз.

«Коджики» тілінің зерттелу тарихы

«Коджики» тілін анықтау мәселесі әлі де үлкен сұрақтарды туындырып жатыр. Бұл, ең алдымен, Коджикиде біз мәтіндерді әдеттегі тәсілмен салыстырғанда мүлдем басқаша түсіндіруге тап болатындығымызға байланысты. «Коджики» мәтіні жазбаның негізгі мәтінің түсіндіру кезінде ескерілуі тиіс қытай иероглифтік белгілерімен бекітілген әртүрлі құрылымдағы екі тілдің - қытай және жапон тілінің ерекшеліктерін ұсынады.

«Коджики» тілі мәселесіне ғалымдардың пікірі қандай? Н.В.Кюннер «Коджики» тілі туралы былай деп жазды: «Хроника тілі - жапон тілінде, бірақ фонетикалық мағынада қолданылатын қытай таңбаларымен бейнеленген[4].

Н.И.Конрад коджикиде қытай мәтіні мен жапон субтексі бар деп есептейді, бірақ жапон аэдасының сөзі қытай таңбаларымен жазылғандықтан, бұл мәтін жапон әдеби тіліне жатады. А.Н.Соколов «Коджики» екі тілде – жапон және қытай тілінде аралас жазылған» деген көзқарасты ұстанады және мұндай қоспа «қытай мәтінінің жапондық элементтермен қанықтыру» тенденциясының дамуы ретінде қарастырылады. Н.И.Фельдман бұл «тарихи шежіре... қытай тілінде жазылғанымен, онда көне жапон поэзиясының үлгілері болып саналатын өлең жолдары бар» деген пікір білдіреді.

Ағылшын ғалымдары Б.Чемберлен мен Г.Сансом «Коджики» тілін «квазиқытай тілі» деп есептеді. Яғни, «фонетикалық жазылған бірнеше жапон сөздерінің көмегімен өзін қайта бекіту үшін мезгіл-мезгіл ыдырайтын» қытай тілі [5]. В.Астон «Коджики» тілін «қытай мен жапон тілінің біртүрлі қоспасы» деп есептеді, мұнда «таза жапондық құрылыс бойынша құрылған бір сөйлемде кенеттен ыңғайсыз қытай тіркесі кездеседі, ал қытай тіліндегі сөз тіркестерінде осындай тіркестер бар, олар Жапон тілін білмейінше түсіну мүмкін емес». К.Флоренц «Коджики» қытай тілінен енген сөздерді қосып, жапон тілінде жазылғанын атап өтті.

Коджики тілін дұрыс анықтау мәселесі қазіргі уақытқа дейін өзекті болып қала береді. Осылайша, 1979 жылы ағылшын тіліне аударылуы арқасында кеңінен танымал болған үш томдық «Жапон әдебиетінің тарихында» Шуичи Като «Коджикиде қытай тілінде алғысөз бар және негізгі мәтін жартылай қытай, ішінара қытай тілінде жазылған» деп көрсетеді. таңбалар жапон атауларындағы және басқа шындықтардағы буындардың дыбысын беру үшін фонетикалық түрде қолданылады. Жапон филологы «Коджики» мен «Нихоншокидегі» «шетел тілі мен шетелдік көзқарасты» Қытайдан алған мемлекеттік басқару жүйесін қолдауға ұмтылумен түсіндіреді.

Бұл мәселе Интернетте де ашық мәселе болып келеді. Мысалы, «Жапон әдебиетінің қысқаша тарихының» (Токио, 1995) авторы Хёуэ Мураками ешқандай дәлел келтірместен «Коджикиге» арналған арнайы мәтінінде бұл «жапон тілінде жазылған ең көне шығарма» деп жазады.

Халықаралық білім беру ақпараты қоғамы ұсынған «Жапон әдебиетінің фактілері. Классикалық әдебиет» атты тағы бір интернет-мәтінінде жапондар қытай жазуын

меңгергеннен кейін «Коджики» қай тілде жазылғаны туралы мәселе мүлдем көтерілмейді [6].

Алғашқы авторлар

17 ғасырға дейін «Коджики» буддалық эксегезия тұрғысынан түсіндірілді. Кейінгі феодализмге (Эдо кезеңі) өту кезінде ескерткіштің конфуциандық-синтолық түсіндірмесі алдыңғы орынға шығады.

1644 жылы Маэмон Маекава Киото қаласында Урабе тобының тізімі бойынша ескерткіштің бірінші баспа басылымын басып шығарды, басылымның мәтінінде мәтіннің кейіпкерлерін оқу тәртібі және оның транскрипциясы туралы жылтырмалар - ескертпелер бар. жапон силлабары алфавитінің таңбалары – «кана». Алайда, бірқатар жерлерде транскрипция дұрыс емес, жапон сөздерінің осы транскрипцияға сәйкес реті синтаксистік тұрғыдан қате болған.

1687 жылы Исе ғибадатханасының діни қызметкері Энка Ватараи кожикидің ұлттық мәдениет ескерткіші ретінде назарын аударуда үлкен рөл атқарған «Коджикидің» түсіндірмесі бар бірінші сыни басылымын шығарды [7].

Мабучи Камоның шәкірті ғалым Норинага Мотоори (1730-1801) коджикиді зерттеуде үлкен жұмыс жасады. Норинага Мотоори ескерткішті зерттеуге 34 жыл (1764-1798) арнады, нәтижесінде 1789-1822 жж. оның монументалды түсіндірмелері – «Коджикиден» 44 томдық (15 том – бірінші шиыршыққа, 17 – екінші, 10 – үшіншіге және 2 том – кіріспе мен көрсеткіштер) жарық көрді. Моторидің ескерткішті оқуы мен түсіндірмесі коджикилерді зерттеу тарихындағы дәуірді құрады және көптеген аспектілері бойынша әлі де теңдесі жоқ болғандықтан, Коджикилерді оқу мен түсініктеме берудің бастапқы нүктесі болып табылады.

1927 жылы Коджики Гаккай (Коджикилерді зерттеу жөніндегі ғылыми қоғам) президенті Кенджи Курано «Коджики туралы жаңа зерттеуді» жариялады, онда ол бұл ескерткішке ұлттық эпостың туындысы ретіндегі көзқарасын негіздеді.

«Коджики» тілі мәселесін зерттеу және батыс зерттеушілері

Коджики тілі мәселесін зерттеуде Батыс зерттеушілері де аса жылжыған жоқ. Осылайша, американдық ғалым Конрад Широкауэр «Жапон өркениетінің қысқаша тарихында» 70-80-ші жылдар бойы бірнеше басылымдардан өтіп, кейбір ізашарларының «Коджики» өте күрделі аралас стильде жазылғаны туралы пікірін үнемі қайталады, онда қытай таңбалары кейбір тілдерде қолданылады. жағдайлары олардың мағынасына қарай, ал басқаларында - тек 8 ғасырдағы жапон тілінің дыбыстарын жазу үшін. Демек, бұл зерттеуші бұл ескерткіштің тілін қытай мен жапон тілінің механикалық қоспасы деп есептейді. АҚШ-тағы басқа да белгілі жапонтанушылар, мысалы Э.Райшауэр мен М.Янсен «Коджики», сондай-ақ «Нихон шоки» шетел, қытай тілінде жазылған деп есептейді [8].

Жапон тілінен ағылшын тіліне аударудың негізгі мәселесі бірнеше мәселелерден тұрады :

1) ерлер мен әйелдердің сөйлеу құрылысындағы айырмашылықтар

Мысал ретінде келесі үзіндіні алайық: この山には赤,猪がいる。おれたちが上から追
い下ろすから、下でま,待ち受けて捕まえろ (Коно яма ни акай иношиши га иру. Орэтачи
га уе кара ойоросукара, цта мадэ мочиукецукемаэро) . Осы сөйлемде «おれたち» және «待
ち受けて捕まえろ» сөздерді тек қана ер адамдар қолданады. Алайда, кейбір кездерде, әйел
адамдар да берілген есімдіктерді қолданады. Сондықтан, кейіпкердің жынысы кей кезде
белгісіз болып қалады.

2) сөйлемдегі сөздер тәртібі

Сөздер оңнан солға қарай оқылады, дефис қою ережесі жоқ. Грамматикалық мәселелер сөйлем құрылысының қатаң құрылуымен бастауыштың жиі түсіріліп қалуымен байланысты.

3) мәдени және этникалық айырмашылықтар

Аудармада мәдениет пен этникалық ерекшеліктер үлкен рөл атқарады. «Коджикидің» көптеген аудармаларын Батыс және Ресей ғалымдары мен филологтары жазған. Сондықтан аударма еріксіз «шығыс» емес, «батыс» болып шықты. Ескерткіште пұтқа табынушылық, құдайларға табыну және рәсімдерді орындау жиі айтылады. Мүмкін, кейбір бөлігі орыс халқына таныс болуы мүмкін, бірақ американдықтар бұл тақырыпты терең білмейді. Бұл аудармада сұрақтарды, содан кейін проблемаларды тудырады [9].

Бұл қиыншылықтар жапон тілінен орыс тіліне аударғанда да көрініс табады. Жапон тілінде баяндауыш әрқашан сөйлемнің соңында болады, ал орыс тілінде ол ортасында да, басында да болуы мүмкін. Мысалы : *このため、イザナギは妻イザナミを、永遠に失うことになる*(коно тамэ, Идзанаги ва Идзанами о , эйэн ни ущинаукотонинару). Аудармасы : Из за этого Идзанаги потерял навсегда свою жену Идзаами. Көргеніздей сөз құрамы түгелімен өзгерді. Сондықтан аударманың көптеген нұсқалары бар. Олардың ішінде Л.М. Ермакованы атап өткеніміз жөн. Өз аудармасында Л.М.Ермакова былай деп жазады: «..Ең бірінші іргелі сұрақты қояйық: коджикилер қай тілде жазылған? Неғұрлым жалпы түрде бұл гипотезалар қытай таңбаларымен жазылған мәтінде үш түрдің алмасып тұрғанына дейін қайнап жатыр: таза қытай тіліндегі үзінділер; таза жапон тіліндегі фрагменттер, шамамен осы немесе басқа таңдалған жүйе бойынша жапон тілінде оқуға болатын үзінділер .. Бірақ соған қарамастан, біз қойған сұраққа жауап жоқ немесе олардың саны тым көп[10].

«Коджики» және қазақ тілі

Коджикидің қазақ тілінде тікелей аудармасы жоқ. Өйткені бұл тақырып қазақ шығыстанушылары арасында енді ғана танымал бола бастады. Дегенмен, мәтінді толық аударуға қазақ тілі мен мәдениеті қолайлырақ екеніне сенімдіміз. Бұл кейбір факторларға байланысты болуы мүмкін :

1) Ұқсас грамматика

Қазақ және жапон тілдерінің жазылуы мен айтылуында бір-бірінен айырмашылығы болғанымен, сөйлемнің құрылымы мүлдем өзгеріссіз қалады: *イザナギは死んでしまった妻イザナミをつ、連れ帰ろうとしてよみ、黄泉の国に行く* - Изанаги қайтыс болған әйелі Изанамиді қайтаруға тырысады және жер асты әлеміне кетеді. Көргеніздей, сөйлем құрылымы толығымен сақталды, яғни аударма жасау процессі әлдеқайда оңай болып келеді[11].

2) Мифология

Осы жұмысты бастамас бұрын, біз қазақ және жапон мифологиясында бірнеше параллельдерді таптық. Оның ең алғашқысы – ата-баба рухына табыну (эулиелер культі). Адам өзінің билігін аспанға, күнге және айға берді, бірақ бұл әсер оған туғаннан өлгенге дейін тек осы дүниеде әсер етті. Өлгеннен кейін оның үстінен табиғаттың күші тоқтап, аруақ атанған. Оның сол дүниедегі амандығы туыстарының жаназа рәсімін қалай орындағанына байланысты болды. Егер еске алу жарамды болса және барлық қажетті жерлеу рәсімдері орындалса, ол сабырлы болды және барлық туыстарына қамқорлық жасады. Тура сондай рәсім жапондытарда да жиі кездеседі. Олар қайтыс болған адамның қамқорлығына ие бол үшін аруаққа табынатын.

Келесі ұқсастық - аспанға табыну. Қазақ тілінде «Тәңір» немесе «Тенгри» деп атаса, жаподықтар оны «Тенно» деп атайды. Бұл тек лексикалық жағынан емес, сномыен қатар

этникалық ұқсастықтарды көрсетеді. Одан басқа құдайлардың рөлдері де жақын болып келеді. Мысалы, Идзанами мен Ымай ана портреттері. Егер де біріншісі барлық тіршілікке өмір берсе, екіншісі туған нәрестерді қорғайтын. Тіпті ұстаған қару жарақтарында да айырмашылықтары көп емес. Сонымен қатар, жазбаларда «Еми» (төменгі әлем) туралы жиі айтылады. Орыс және ағылшын тілдерінде бұл сөзді аудармай қалдырды, себебі сол сөзге сәйкес аналог бұл тілдерде жоқ. Алайда қазақ мифологиясында «Еми» әлеміне ұқсас жер бар. Төменгі дүние – өлгендердің денелері мен рухтары жіберілетін орын. Оның әмірішісі , өлім құдайы және зындан – Ерлік болды [12].

Корыта келгенде біз келесі факторларға келе аламыз:

1)Көптеген ғалымдардың "Кожики" негізінен қытай тілінде жазылған деген пікірі осы ескерткіштің бірқатар лингвистикалық фактілеріне қайшы келеді.

2)Кейбір ғалымдардың «Коджики» жазылған деген тұжырымы жапон тілінде бұл ескерткіштің грамматикалық құрылымын егжей-тегжейлі талдау негізінде дәлелденбеген.

3)Қытай мәтінінің концепциясы мен жапондық «Коджики» субтексі бұл ескерткіштің текстологиялық табиғатын дұрыс сипаттайды, бірақ бұл ұғымды тіл білімі мен әлеуметтік лингвистика тұрғысынан қайта қарастыруды және қайта тұжырымдауды талап етеді.

4)Коджики тілін анықтау мәселесін шешу үшін ең пайдалысы осы ескерткіштің мәтініндегі оның қытай тіліне тән емес, жапон тіліне тән морфологиялық, синтаксистік және фонетикалық ерекшеліктерін анықтауға маманданған жапон филологтарының зерттеулері болды.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. О письме "Кодзики" в связи с проблемой становления японского письменного литературного языка. Конференция молодых научных сотрудников и аспирантов Института народов Азии АН СССР. Тезисы докладов. - М.: 1965. - С. 175-178.

2. Черевко К.Е. Некоторые замечания о языке «Кодзики» (К проблеме становления японского письменного-литературного языка) // Народы Азии и Африки. 1966 № 3. - С. 117-123, 264-265.

3. Cherevko K.E. A General Linguistic Approach to the Formation of Japanese Language Centering around "Kojiki", Transactions of the 13th International Conference of Orientalists in Japan. Tokyo, 1968. Vol.XIII. P. 113-115;

4. Черевко К.Е. Кодзики-о тю:син-то суру вабун сэйрицу-ни тайсуру ишпан гэн-когакутэки апрогги (Подход к становлению японского стиля письменного языка на материале "Кодзики") // Хотэн гаккай кайхо (Вестник по диалектологии). Токио, 1968. №23. - С. 1-6.

5. Cherevko K.E On the Problem of the Linguistic Levels in the Early Written Japanese. Transactions of the 14th International Conference of Orientalists in Japan. Tokyo, 1969. P. 21-23.

6. Черевко К.Е. Специфика литературного двуязычия в древней Японии (К вопросу о характере чтения и записи текстов) // Народы Азии и Африки. 1969. №2. С. 117-125, 261-262.

7. Черевко К.Е. О становлении японского письменного литературного языка на материале литературно-исторического памятника "Кодзики" ("Запись о деяниях древности"), 712 // Вопросы семантики. Тезисы докладов (Дискуссия на расширенном заседании филологической секции Ученого совета Института востоковедения. Февраль 1971 г.). АН СССР, Институт востоковедения. М., 1971. С.205-209.

8. Cherevko K.E. Chinese Helerography and Formation of the Japanese Written Literary Language. Onthe Kojiki Material of Year 712 // Studies on the Japanese Culture, II. The Japan P.E.N. Club. Tokyo, 1973. С.528-533.

9. Черевко К.Е. К вопросу об изучении в СССР истории японской национальной культуры (О литературном памятнике "Кодзики") // Проблемы Дальнего Востока. 1973. №4. С. 184-186.

10. Черевко К.Е. Запись о деяниях древности. Введение и перевод фрагментов // Дневная звезда. Восточный альманах. Вып.2. М., 1974. С.415-448.

11. <https://librebook.me/kodziki>.

УДК 327.56

ЖАПОНИЯДАҒЫ «ҰЛТТЫҚ МҮДДЕЛЕР» ДОКТРИНАСЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ МЕН НӘТИЖЕЛЕРІ

Даулова Венера Бакчановна

veneradaulova00@gmail.com

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ шығыстану мамандығының 1 курс магистранты

Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекші – Г.Қ.Құрманғали

Әр ел өзіне тән ұлттық қауіпсіздік жүйесін қалыптастырады. Құрастыру үдерісіне тарих, экономика, саясат салалары өз әсерін тигізеді. Екінші дүниежүзілік соғыстағы жеңілісінен кейін Жапония толығымен оккупация билігінің көмегіне тәуелді болды. Шығыс Азия аймағында коммунистік идеяларға қарсы ұстанымы бар серіктесті көздеген АҚШ алғашқы жылдары елдің экономикасын қайта көтеруді мақсат етті. Уақыт өте келе өткізілген біршама іс-шаралар Жапония экономикасын гүлдендірді. Жеңілістен кейін құлдыраған мемлекет енді әлемдегі көшбасшы елдердің қатарына кіре бастады. Ұлттық қауіпсіздік те оккупация билігінің көмегімен жүзеге асырылды. Ұлттық әскерді құруға тиым алған Жапония, АҚШ әскеріне толығымен тәуелді болды. Алайда, белсенділігі артқан ел саяси, экономика, ұлттық қауіпсіздік салаларында тәуелсіздігін алуға бел буды, оны іске асыру барысында бірқатар жұмыстар атқаруға белсене кірісті.

«Ұлттық қауіпсіздік» мәселелеріне деген саясаткерлердің көзқарастары Жапонияның экономикалық күші артқан сайын өзгере бастады. Сол кездегі Сыртқы істер министрі Охира Масаешидің айтуынша: «Жапонияның өркендеуі, қауіпсіздігі мен абыройы, елді қоршап тұрған теңіздердің қауіпсіздігіне байланысты»[1], - деген тұжырымдамасы 1950-60 жж жарияланған доктринада көрсетілген. Алайда, үкіметтің амбициялары елдің экономикалық дамуы мен әлеуеті бойынша әлемде екінші орынға шығуымен байланысты өсті. Жапон үкіметінің белгілі бір саяси топтарында АҚШ-пен қалыптасқан қатынастарды қайта қарастыру стратегиясы басталды.

Бұған зерттеушілер «Никсонның екі соққысы» деп аталатын америка үкіметінің әрекеттері себеп болды деп мәлімдеді. 1971 жылы Вашингтон өз валютасын сақтау мақсатында импортқа 10 % салық енгізді. Салық Жапонияға да енгізіліп, ол үкімет пен қоғам ішінде наразылықтың тууына әкелді[2]. Сонымен бірге, сыртқы саясаттың әскери құралдары елге жеңіс те, саяси ықпал да әкеле алмайтынын Токио үкіметі түсіне бастады.